

Romano

them

R O M S K I

S V E T

berš/leto: 15

september 2009, številka 35

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA MURSKA SOBOTA

časopisni oddelek

397

ROMANO THEM

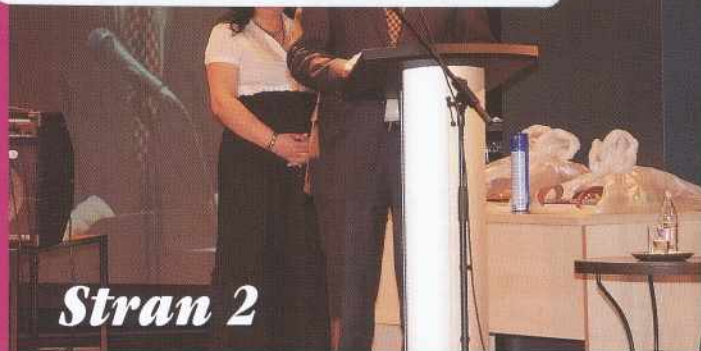
2009

308(497.12=914.99)

19012312,35

COBISS

Stran 2

DAN ROMOV

Stran 6

**Predsednik dr. Danilo Türk sprejel predstavnike
Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in
Zveze Romov Slovenije**

Stran 9

Volitve v Svet romske skupnosti RS

Stran 11

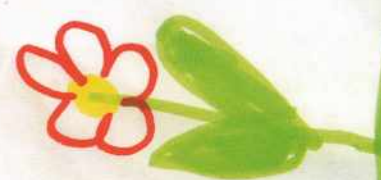
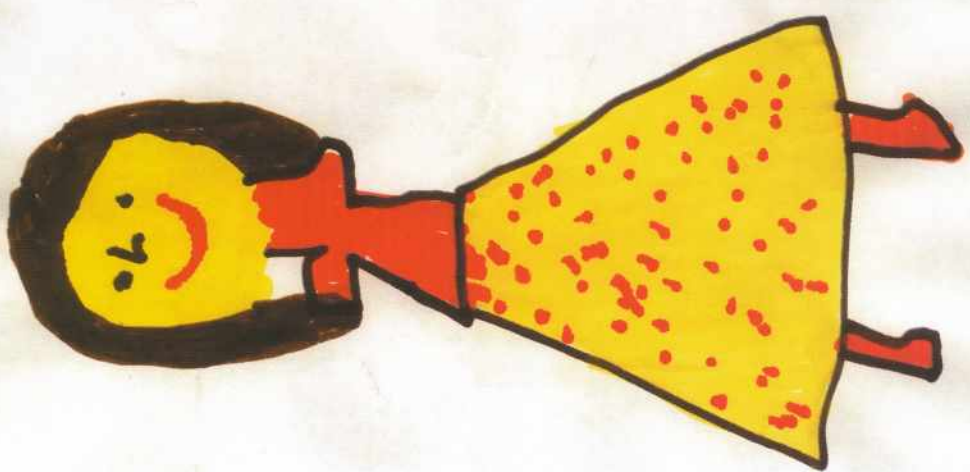
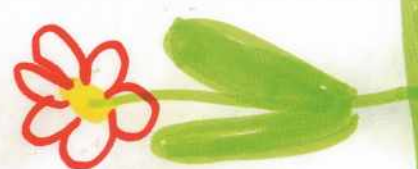
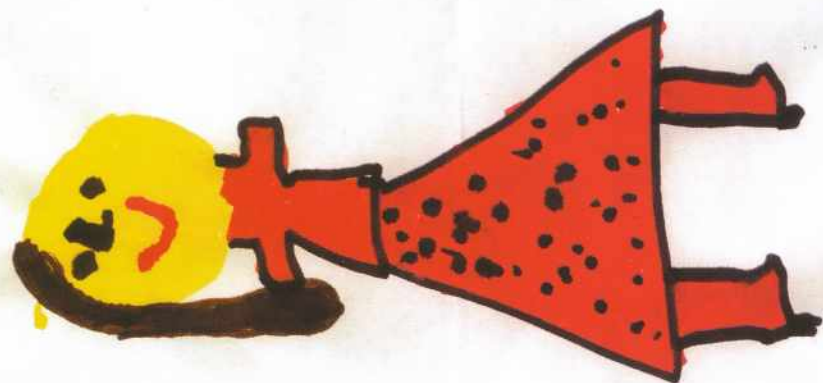
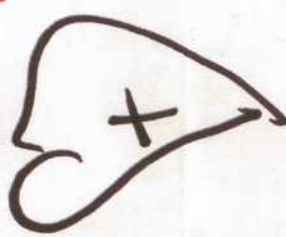
**Konferenca o urejanju romskih
naselij**

VALERIJA

OLAH

2.C.♡

MESEM ME

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 35, september 2009

založnik
Zveza Romov Slovenije
Arhitekta Novaka 13
9000 Murska Sobotna
tel.: 02 5308-100
fax: 02 5308-104
e-mail: romani.union@siol.net
www.zveza-romov.si

ROMIC ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA KADROVA PRODUKCIJA
e-mail: romic@siol.net
www.romic.si

odgovorni urednik
Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor
dr. Pavla Štrukelj
Monika Sandreli
Janja Rošer
Slobodan Nežirovič
Bečiri Fatmir

dopisniki
Lujzi Baranja, New York
Dragoljub Ackovič, Beograd
Bogdan Miklič, Novo Mesto

Fotografije so prispevali:
Štefan B., Stanko B.
in drugi

prelom in tisk
Tiskarna Klar, Murska Sobotna

naklada
500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št.
415-562/96, se Romano them - Romski svet
šteje med proizvode za katere se plačuje 20%
davek na dodano vrednost.

Izd časopisa Romano them je omogočilo
Ministrstvo za kulturo RS
in Urad za narodnosti RS

Dan Romov	2
<i>ROMIC</i> : Na 16. Mednarodnem romskem taboru so ministru Lukšiču predali predlog za ustanovitev Romološke katedre	3
Romski mesec - Romano Čhon	5
<i>Jožek Horvat Muc</i> : Odprta vprašanja organiziranosti romske skupnosti v Sloveniji	5
Predsednik dr. Danilo Türk sprejel predstavnike Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in Zveze Romov Slovenije	7
Srečanje z Borutom Pahorjem	7
<i>ROMIC</i> : 2. nacionalna konferenca o zdravju Romov	8
Varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik na Pušči	9
Volitve v Svet romske skupnosti RS	10
Konferenca o urejanju romskih naselij	11
Predsednik republike Danilo Türk sprejel predstavnice romske skupnosti	13
<i>Enisa Brizani</i> : Potovanje z Romi	14
<i>Blanka Dugar</i> : Predstavitev raziskave o zdravju Romov	15
Okrogla miza »ZAKAJ SMO ROMI MANJ ZDRAVI«	17
<i>Fatmir Bečiri</i> : Svetovni dan Romov obeležili tudi v Mariboru	17
Novice	18
Zmagovalci natečaja za naj slogan	19
<i>Ksenija Valner</i> : Pridobivanje znanja tudi v poletnih dneh ...	20
<i>Samira Horvat</i> : Pogumno vstopamo v novo šolsko leto 2009/10	20
<i>Mišel Horvat</i> : Moje delo z učenci Romi na osnovni šoli Črenšovci	22
<i>Fatmir Bečiri</i> : Romski pomočniki	23
<i>Bogdan Miklič</i> : Nov dom za družino Hudorovac	23
<i>Bogdan Miklič</i> : Ruperč vrh	24
<i>Stanko Baranja - Muri</i> : Zgodovina romskega zaselka Serdica	24
Začetek gradnje večnamenske dvorane na Pušči / Pijšče kezdinde te kijrel u heju vašu te lakhel pe	25
<i>Imer Traja Brizani</i> : Romskega društvo Amala	25
<i>Fatmir Bečiri</i> : Boljše življenje romov	26
Martina Hudorovič	26
<i>Ksenija Valner</i> : Že drugo šolsko leto z nami Cvetka Temlin ..	27

Dan Romov

Andu 10. april sinja andu kulturno dom Lendava osrednji prireditve vašu themeskru Romanu dij, zi souh sana uze te u minister vašu sikavibe u Igor Lukšič, u župan andri Lendava u Anton Balažek, slavnostne alava pa sana le angijune zu državnu zbor u Pavel Gantar. Andu program pa djilade te khelde u khelačja andri Prekmurje, Romton, u pevačkinji zari Zarja, Daniel, Trio Conbrio te u Koko Mandovi.

10. aprila je v kulturnem domu v Lendavi potekala osrednja prireditve ob svetovnem dnevu Romov, ki so se je med drugim udeležili minister za šolstvo in šport dr. Igor Lukšič, župan Občine Lendava Anton Balažek, slavnostni govornik pa je bil predsednik Državnega zbora dr. Pavel Gantar. V kulturnem programu so nastopile kulturne skupine iz Prekmurja, RomTon, pevski zbor Zarja, Daniel, Trio Conbrio in kot posebni gosti Koko in Mandovi.

Agun sar Lendava sinja u Gantar andu duj romane gava Kamence te Dolga vas, khaj pe lakja le Romenca, u Lukšič pa sinja pru khugjastu stolu prisouh sinja vakeribe palu sikavibe romane čhavurengu, sej pe.

Pred osrednjo prireditvijo v Lendavi je Gantar obiskal romski naselji Kamenci in Dolga vas ter se srečal s predstavniki Romov, Lukšič pa se je udeležil okrogle mize

o izobraževanju romskih otrok. Predsednik DZ Pavel Gantar se je v romskem naselju Kamenci v Črenšovcih srečal s poglavarjem romskega naselja Ludvikom Levačičem in županom občine Črenšovci Antonom Törnarijem.

Po uvodnih pozdravih poglavarja romskega naselja Kamenci Levačiča in župana Törnarija je udeležence na prireditvi nagovoril tudi predsednik DZ Gantar. Sledila je predstavitev kampanje Sveta Evrope Spregovori proti diskriminaciji ter okrogla miza na temo Enake možnosti v izobraževanju za vse - Tudi za romske otroke!

Predsednik DZ Pavel Gantar se je v Lendavi pred mestno hišo srečal z županom občine Lendava Antonom Balažekom, nato pa se je odpravil v romsko naselje Dolga vas. Tam si je v spremstvu predsednika Zveze Romov Slovenije Jožka Horvata Muca, župana občine Balažka, romskega svetnika Jožefa Olaha, nekaterih ministrov in ostalih prisotnih ogledal romsko naselje.

Igor Lukšič šolski minister, ki je hkrati tudi predsednik vladne komisije za Rome, sodeloval na okrogli mizi o izobraževanju romskih otrok v organizaciji Zveza Romov Slovenije na Osnovni šoli Tišina. Minister za šolstvo in šport

Igor Lukšič je v nagovoru dejal, da je z veseljem sprejel funkcijo v vladi, da koordinira delo komisije za romska vprašanja.

Ob svetovnem dnevu Romov pa so že v sredo pripravili prireditve na osnovni šoli Franceta Prešerna v Črenšovcih. V kulturnem programu so nastopili romski učenci črenšovske osnovne šole, sodelovali pa so tudi učenci osnovne šole Velika Nedelja. Učenci so skupaj pripravili plesne točke pod geslom 'Različnost plesa nas druži'. Prireditve je bila zaključek omenjenega projekta, ki je na pobudo Mladinskega centra Ormož potekal na osnovnih šolah Franceta Prešerna Črenšovci in Velika Nedelja.

Na 16. Mednarodnem romskem taboru so ministru Lukšiču predali predlog za ustanovitev Romološke katedre

ROMIC

Pri 16. romanu tabor dijne le misteriske vašu sikavibe le Lukšičiske u lil vašu Romani katedra.

V Dijaškem domu v Murski Soboti je od 10- 15. avgusta potekal 16. mednarodni romski tabor, ki

sta ga organizirala Zveza Romov Slovenije in romsko društvo Romani Union Murska Sobota, pod pokroviteljstvom Ministrstva za šolstvo in šport. Udeleženci tabora so se ves teden na različnih delavni-

cah in predavanjih seznanili z zgodovino Romov, romskim jezikom in književnostjo, učnim načrtom izobraževanja Romov ter romskimi mediji in medijskim poročanjem o Romih.

Udeležence 16. mednarodnega romskega tabora je uvodoma pozdravil podžupan mestne občine Murska Sobota Jože Casar. Izpostavil je, da Murska Sobota razume težave romske skupnosti in jih skuša reševati skupaj z Romi na način, ki koristi vsem. Izpostavil je da je Mestna občina Murska Sobota zelo dosledna v razumevanju romske problematike in tale eksperiment, kot bi lahko rekli, je viden in slišen po vsej Evropi. Takega tihožitja, kot je pri nas, ni nikjer in ta odnos, ta razvoj skušajo vsi kopirati,' je dejal Casar.

Direktor Urada za narodnosti Stane Baluh je menil, da bi tabori, kot je ta v Murski Soboti, morali biti vsako leto v 25 občinah, kjer živijo Romi. Po njegovem mnenju je tabor namenjen tako romski kot neromski populaciji, vendar bi Baluh tak tabor bolj priporočil neromski kot romski populaciji, kajti gre za priložnost spoznavanja oziroma odpiranja glav, da bi se tudi neromsko prebivalstvo seznanilo z načinom življenja Romov, da bi stekalo prijateljstva, poznanstva in morebitno sodelovanje za prihodnost. 'Romski tabor je primer, kjer romska skupnost s svojo aktivno vlogo bistveno prispeva k enakopravnemu sobivanju Romov v večkulturni Sloveniji,' je povedal Baluh.

Baluh je še povedal, da je tabor paleta strokovnih, kulturnih in družabnih dogodkov in krasen primer, kjer romska skupnost s svojo aktivno vlogo bistveno prispeva k enakopravnemu sobivanju Romov v večkulturni republiki Sloveniji, bistveno za proces pa je izobraževanje. Na prvo mesto je izobraževanje v nagovoru postavila tudi direktorica urada za razvoj šolstva Andreja Barle Lakota. Po njenih besedah je pomembno, da romska skupnost deluje enotno, da poskrbi sama zase, ob tem, da ji je država za to dolžna zagotoviti možnosti. V prihodnje pa bo treba več pozornosti posve-

titi predšolski vzgoji, da se razvijajo različne oblike, znotraj katerih bodo lahko potem počasi vstopali otroci v šolski svet, svet institucij, pa tudi promociji tistih romskih posameznikov, ki s svojim zgledom

lahko dokažejo, da se je mogoče izobraziti, je poudarila Barle Lakota.

V okviru 16. mednarodnem romskem taboru so pripravili tudi okroglo mizo z naslovom Kako do lažje integracije Romov v Sloveniji. Poleg romologov mednarodnega slovesa: dr. Rajka Đuriča, mag. Dragoljuba Ackoviča in profesorja Ljatifa Demira, so se je udeležili tudi minister za šolstvo in šport ter predsednik vladne komisije za romska vprašanja, dr. Igor Lukšič, dr. Vera Klopčič z Inštituta za narodnostna vprašanja, poslanec v Državnem zboru Franco Juri in direktor Urada za narodnosti, mag. Stane Baluh. Na začetku okrogle mize je predsednik Zveze Romov Slovenije in Sveta romske skupnosti Jožek Horvat Muc skupaj z ostalimi predlagatelji ministru

Lukšiču izročil predlog za ustanovitev Katedre za romološke študije na Fakulteti za humanistične študije v Kopru, za katerega je minister obljubil, da ga bo podprl.

Jožek Horvat Muc je ob predaji predloga dejal, da imajo takšne katedre že marsikje po svetu in so zelo pomembne za razvoj intelektualnega potenciala Romov ter za ohranjanje njihove identitete.

Znani romolog Rajko Djurič je predlog za ustanovitev katedre označil kot zgodovinski, za najpo-

membnejši dejavnik integracije pa ima solidarnost, ko ljudje poskušajo razumeti drug drugega. Državnozborski poslanec Franco Juri pa je napovedal, da bo poslanska skupina Zares predlagala razširitev pristojnosti komisije za narodnostna vprašanja, ki se trenutno ukvarja le z Italijani in Madžari, saj so Romi ustavno priznana manjšina, ki pa v parlamentu nima ustreznega sogovornika.

Na šolskem ministrstvu namepravajo v prihodnje več pozornosti

nameniti vključevanju Romov v predšolsko vzgojo, saj je to obdobje za posameznikov razvoj najpomembnejše, je povedal Lukšič. Program vladnih ukrepov za romsko skupnost na komisiji, ta je bila imenovana v začetku aprila, vsekoli dopolnjujejo, je dejal Lukšič, ki to komisijo vodi, akcijski program za prihodnje leto pa naj bi sprejeli septembra. Po njegovem se reševanje romskih vprašanj pri nas dobro odvija.

Tabora so se udeležili okoli 50 udeležencev, ki so ga v soboto sklenili z družabnim srečanjem in ogledom romskih naselij

Povzete: Andi Murska Sobota sinja kerdu 16. Romanu tabor, pri souh u pandžvardeš žijne sikjonahi romani historija, kultura, vakerna-hi tepu mediji. Pru khugjastu stolu pri souh sinja uze te u mister vašu sikavibe, dijne u paprušja vašu te kijrel i katedra vašu romologija sej ne ovlahi andi Koper. U minster sinja vašu aja ideja. U Rajko Djurič pa hendja hot adauh pisinla andi historija, te phendja hot adauh lekbuter pomožinla zi integracija.

Romski mesec - Romano Čhon

8. aprila na svetovni dan Romov, se je v Pokrajinskem muzeju Maribor pričel Romano čhon v Mariboru. 1. slovenski romski festival z nagovori: Stanko Baluh (direktor Urada za narodnost), Samanta Baranja (predsednica RAK) in Miro Mušič (predsednica ZULK). V prostorih Razstavišča Trg Svobode so bile na ogled dokumentarne fotografije Franca Kuzmiča »Pušča nekoč in danes«, vse skupaj pa je popestrila etno skupina Mala Langa, nato pa je sledil tudi ogled plesno-glasbene skupine MORANA. Morana je glasbeno-plesna zasedba, ki edina v Sloveniji predstavlja flamenko. Sledile

so še številne raznovrstne prireditve kot je: gledališka predstava Kasandra, filmi o Romih: Opre Roma, koncerti romskih skupin, ustvarjalne, glasbene, plesne delavnice,...

Romi so največji razseljen narod, brez lastne države, vendar jih najdemo v vseh državah sveta. So svojevrstno temperamentno ljudstvo z bogato kulturno dediščino. Ustvarili so energični flamenko, s svojo glasbo in poezijo so močno vplivali na razvoj glasbe (tudi na klasiko).... Vsekakor je to ljudstvo, ki ga veliko bolj poznamo po negativnih opisih, pri tem pa prepogosto pozabimo veliko pozitivnih lastnosti,

ki jih to »svobodno« ljudstvo ima. Pomislite na pisane barve, svobodno nebo in temperamentno – energični značaj, ki z pesmijo, glasbo in plesom očarajo opazovalca.

Pri nastanku romskega festivala so še sodelovali: Slovenski etnografski muzej, Romski akademski klub, Agim Brizani in društvo ZULK. V času »romskega festivala« so poleg glasbenih in plesnih prireditev in koncertov potekale tudi številne ustvarjalne delavnice pa tudi diskusije, ki se dotikajo romske problematike in podirajo postavljene stereotipe.

Odprta vprašanja organiziranosti romske skupnosti v Sloveniji

Jožek Horvat Muc

Še vedno velik del slovenskih Romov živi v težkih socialnih razmerah, predvsem zaradi revščine, neizobraženosti in diskriminiranosti. Zaposlenih jih je le peščica, kar dobre tri četrtine jih je odvisnih od socialne pomoči.

Klube temu pripadniki romske skupnosti priznavamo, da je država Slovenija v zadnjih letih veliko prispevala za izboljšanje položaja Romov. Predvsem to velja za pravno varstvo romske skupnosti, politično participacijo Romov v občinskih svetih in organiziranost romske skupnosti v Sloveniji. Tako so že vrsto let v 14 področnih zakonih zagotovljene posebne pravice pripadnikom romske skupnosti (od šolstva, do kulturne dediščine, informiranja in politične participacije v lokalnih skupnostih), pred dvema letoma (marca 2007) pa je Državni zbor uresničil zahtevo 65. člena Ustave RS in sprejel krovni zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. Tako spadamo med redke države v svetu z visoko stopnjo pravne zaščite romske skupnosti.

Seveda se tako v državnih organih kot v občinskih zavedajo, da brez izobražene, osveščene in organizirane romske skupnosti ni mogoče pričakovati večjih rezultatov pri urejanju položaja Romov. Še bolj je razveseljivo, da med Romi vse bolj prihaja do spoznanja, da naš položaj ne more biti odvisen samo od dobre volje občin, v katerih živijo in od pomoči države, temveč moramo predvsem sami skrbeti zase in se v ta namen bolje organizirati.

Tako smo Romi najprej že pred 18-timi leti začeli ustanavljati prva romska društva, najprej v občinah Novo mesto in Murski Soboti. Nato so nastala še v drugih obci-

nah, sedaj jih deluje 29. 24 društev je združenih in povezanih v Zvezo Romov Slovenije, 2 društvi sta vključeni v Zvezo romske skupnosti za Dolenjsko in Belo Krajino, društvo Sintov pa deluje na Gorenjskem. Vsa romska društva so registrirana, prijavljena in organizirana v skladu z določili Zakona o društvih in so se Romi vanje prostovoljno vključili in včlanili zaradi lažjega, bolj povezanega delovanja in izboljšanja položaja romske skupnosti. Skupne aktivnosti koordinira Zveza Romov Sloveniji, ki usmerja dejavnost društev in skrbi za politično participacijo Romov, ohranjanje identitete, jezika, kulture in izobraževanja Romov. Pri Zvezi Romov deluje tudi ROMIC (romskih informativni center), ki skrbi za lastno radijsko oddajo, glasbeno produkcijo in izdajanjem knjig. V okviru Zveze Romov Slovenije deluje tudi RIC (Romski izobraževalni center) kakor tudi Politični forum, Ženski forum in Svetniška skupina.

Po dopolnitvi Zakona o lokalni samoupravi in Zakona o volitvah v lokalne skupnosti, predstavniki romske skupnosti soodločajo o zadevah, ki se nanašajo na posebne pravice Romov v lokalnih skupnostih, zato imajo Romi svojega svetnika v 20 občinskih svetih (žal se ta zakonska obveza še vedno ne uresničuje v občini Grosuplje).

Četudi je glavna skrb romskih svetnikov v občinskih svetih, kjer so izvoljeni, se še dodatno usposablja in izmenjuje svoje izkušnje. Tako je 8 romskih svetnikov organiziranih v Forumu romskih svetnikov, 8 svetnikov pa v Svetniški skupini pri Zvezi Romov (ostali svetniki niso posebej organizirani).

Sprejeti Zakon o romski skupno-

sti je vzpostavil Svet romske skupnosti RS, ki omogoča soodločanje predstavnikov romske skupnosti pri vprašanjih, ki zadevajo Rome in je sogovornik državnih organov. Po določilih 10. člena Zakona Svet sestavljajo 14 predstavnikov Zveze Romov in 7 romskih svetnikov v občinskih svetih. Takšno sestavo je kljub nekaterim pripombam pred mesecem dne podprlo tudi ustavno sodišče R. Slovenije.

Očitno slovenski Romi nismo slabo organizirani. To nam priznavajo tudi v Svetovni romski zvezi (IRU).

Pa vendar se nam v praksi pojavljajo nekatere slabosti, predvsem tri:

Svet romske skupnosti je v javnosti in v odnosu do državnih organov premalo odmeven in vpliven. Poleg tega tudi državni organi dosledno ne uresničujejo določil Zakona o romski skupnosti, tako Državni zbor še ni obravnaval poročila o položaju romske skupnosti, pa tudi delovanje Vladne komisije za zaščito romske skupnosti bi moralo biti aktivnejše, Vlada pa še ni sprejela Vladni program ukrepov za Rome.

Velikokrat naše aktivnosti niso uspešne, ker delujemo premalo povezano in usklajeno, nismo dovolj združili naših prizadevanj romskih društev, romskih svetnikov, Zveze Romov in Sveta romske skupnosti v dobro pripadnikov romske skupnosti.

Največja ovira za boljše rezultate pa je pomanjkanje usposobljenih in šolanih kadrov iz vrst romske populacije. Dovolj pove podatek, da premoremo le 15 romskih študentov. Morda nas glede tega čakajo v prihodnje boljši časi z 31 romskimi pomočniki v osnovnih šolah.

Predsednik dr. Danilo Türk sprejel predstavnike Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in Zveze Romov Slovenije

Predsednik republike dr. Danilo Türk je ob svetovnem dnevu Romov sprejel predstavnike Sveta romske skupnosti Republike Slovenije in Zveze Romov Slovenije. Pogovarjali so se o oceni realnega stanja, o ključnih vprašanjih, ki zadevajo njihov položaj in o vprašanjih, ki jih je potrebno rešiti v bližnji prihodnosti. Predsednik republike je že v uvodu opozoril na pomen izobraževanja Romov in vključevanja romske

skupnosti v različne programe štipendiranja za doseganje višjih stopenj izobrazbe, še posebej pa je izpostavil tudi problematiko položaja romskih žensk.

Predsednik Zveze Romov in predsednik Sveta romske skupnosti Jožek Horvat Muc je povedal, da je poleg Slovenije zelo malo držav, ki bi imele zakonsko urejen položaj romske skupnosti, hkrati pa tudi opozoril, da je v praksi premalo uresničenega. Ob tem je še dodal,

da se tudi predstavniki Romov premalo zavedajo danih zakonskih možnosti, ki bi jih lahko izkoristili za izboljšanje svojega položaja v družbi.

Podpredsednik Sveta romske skupnosti in občinski romski svetnik iz Murske Sobote Darko Rudaš je srečanje s predsednikom označil kot dober uvod slovenskemu predsedovanju Svetu Evrope, v času katerega bo še posebna pozornost namenjena zaščiti narodnostnih manjšin. Kot temeljni problem je izpostavil pomanjkljivo sodelovanje med različnimi romskimi skupnostmi in pozval k poenotenju.

Predstavniki romskih skupnosti so izpostavili še težave z iskanjem rešitev glede reprezentativnosti romskih skupnosti v svetih lokalnih skupnosti ter se strinjali s predsednikom republike, da so težave morda res trdovratne, a vsekakor rešljive.

Srečanje z Borutom Pahorjem

Premier Borut Pahor se je 8. aprila, ob svetovnem dnevu Romov, srečal s predstavniki Sveta romske skupnosti in Zveze Romov Slovenije.

Borut Pahor, predsednik vlade je uvodoma izrazil zadovoljstvo, da lahko sodelujemo ter skupaj poskrbimo za doseg določenih premikov na področju reševanja odprtih vprašanj romske skupnosti in ob

tem poudaril, da si moramo vsi, še zlasti v obdobju recesije prizadevati za strpen dialog, ki pripomore k občutku sožitja med vsemi prebivalci republike Slovenije.

Predsednik Sveta romske skupnosti RS in Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc je dejal, da se v obdobju po osamosvojitvi Slovenije nekatera vprašanja glede romske problematike uspešno rešujejo,

seveda pa si želijo še hitrejših premikov, še posebej na področju udejanjanja zakonskih določil, ki urejajo vprašanja romskega prebivalstva.

Ob tem so predstavniki skupnosti izpostavili predvsem legalizacijo bivališč in naselij, zaposlovanje in izobraževanje.

2. nacionalna konferenca o zdravju Romov

ROMIC

Novo mesto, 24. septembra (STA) - V Novem mestu je 24. septembra potekala 2. nacionalna konferenca o zdravju Romov, na kateri so strokovnjaki z različnih področij predstavljali trenutno stanje in možne ukrepe za izboljšanje njihovega zdravja. Namen konference je postaviti temelje za spremljanje zdravja romske populacije, je za STA povedala predstavnica organizatorjev Teodora Petraš.

Po besedah članice organizacijskega odbora in predstavnice Zavoda za zdravstveno varstvo Murska Sobota Teodore Petraš tako z lanske konferenco v Radencih kot z današnjo z naslovom Zdravje romskih žensk šele postavljajo osnove spremljanja zdravja slovenske romske populacije.

Ker se zdravstvenih podatkov po etnični pripadnosti ne da zbirati, podatkov o zdravstvenem stanju Romov v Sloveniji nimajo. Doslej so opravili le nekaj raziskav, če želijo začeti s kakršnimikoli ukrepi, programi in projekti, pa morajo najprej pridobiti osnovne podatke,

je pojasnila.

Njenim besedah je pritrdil direktor Zavoda za zdravstveno varstvo Novo mesto Dušan Harlander, ki je dejal, da so se doslej na zavodu z Romi le redko srečevali, o njihovem zdravstvenem stanju pa imajo malo podatkov.

Delovanje novomeškega zavoda se po njegovih besedah v primeru sodelovanja z Romi omejuje zlasti na cepljenje ljudi proti nalezljivim boleznim in na preprečevanju ste-

kline pri živalih. V obeh primerih sodelovanje ni najboljšo, nalezljive bolezni in steklina pa so nevarne za zdravje in lahko pripeljejo do težke invalidnosti in smrti, je opozoril.

Harlander je predlagal, da se katera od prihodnjih konferenc posveti problemu pridobivanja tovrstnih podatkov. Po drugi strani pa so jim na voljo podatki iz demografske in vitalne statistike, o zaposlenosti in podobno, ki poleg slabih bivalnih razmer kažejo, da je zdravstveno stanje romske populacije nedvomno slabše, je dejal.

Kot je povedal predstavnik ministrstva za zdravje in vodja sektorja za razvoj in koordinacijo sistema zdravstvenega varstva Robert Medved ministrstvo ranljivim skupinam prebivalstva namenja veliko pozornost, te pa se pri uveljavljanju zdravstvenih pravic srečujejo z različnimi ovirami.

Naloga ministrstva je, da jih odkrijejo in skušajo s strokovnjaki ter romsko skupnostjo poiskati rešitve, po njihovi oceni pa so romske ženske zaradi številnih obveznosti,

položaja v družini, nižje izobrazbe, pogoste nezaposlenosti, revščine in socialne ogroženosti dodatno obremenjene.

Zaradi naštetega je skrb za njihovo zdravje drugotnega pomena, vprašanja, ki se postavljajo v zvezi s tem, pa so povezana s približevanjem preventivnih pregledov romski populaciji, z izboljševanjem komunikacije z zdravstvenimi delavci in odpravljanjem predsodkov, je poudaril.

Konferenca se je udeležil tudi predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc, ki je poudaril, da se romske ženske srečujejo z različnimi družinskimi težavami, za enakopravnost pa se morajo kosati še z moškimi. V preteklosti so romske ženske skrbele predvsem za zdravje družine in njeno harmoni-

jo, danes pa je potrebno po njegovo njihov položaj v družbi izboljšati.

Konferenco je označil za uvod v spoznavanje tem, o katerih se romske ženske malo pogovarjajo. O njihovem zdravju je malo znanega, zato je prav, da se začnejo s tem

vprašanjem ukvarjati tudi strokovnjaki, je dejal.

Konferenco prirejajo Ministrstvo za zdravje, Mestna občina Novo mesto, Zveza Romov Slovenije in murskosoboški ter novomeški zavod za zdravstveno varstvo.

Varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik na Pušči

Čeprav velja Pušča za eno najbolj urejenih romskih naselij v Sloveniji in se tudi njeni prebivalci vključujejo v širše družbeno življenje uspešneje kot marsikje drugod, se tudi tamkajšnji Romi soočajo z vrsto težavami, tudi s primeri diskriminacije. O tem so se v soboto pogovarjali z varuhinjo človekovih pravic **Zdenko Čebašek Travnik**, ki je v počastitev svetovnega dneva Romov (8. april) obiskala prav to naselje z okrog 600 prebivalci v občini Murska Sobota.

Romi imajo, kljub vse boljši izobrazbeni strukturi, še vedno veliko težav pri iskanju zaposlitve: nekateri delodajalci, ki iščejo delavce, iskalce, za katere ugotovijo, da so Romi, takoj odslovijo, je bilo sli-

šati v pogovoru. Da bi imeli boljše zaposlitvene možnosti, nekateri zakrivajo svojo romsko identiteto. Na varuhinjo je bilo naslovljenih tudi nekaj vprašanj s področja pridobivanja socialnih pomoči, eden od prisotnih pa ji je na primer pokazal zdravniški izvid, v katerem je psihologinja zapisala stavek: »Je Rom.« Za psihologa ni pomembno, ali je pacient Rom ali ne, in po mnenju varuhinje je to primer diskriminacije. O tem in podobnih primerih naj jo vselej obvestijo, je povedala prisotnim. Staršem, ki so navedli, da najdejo svoje otroke v šoli, na primer pri kosilu, ločene od ostalih otrok in v družbi izključno romskih, pa je varuhinja svetovala, naj starši v šoli zahtevajo, da se to ne

dogaja.

Vse več Romov šolanje po osnovni šoli nadaljuje, vendar pripadniki romske skupnosti, ki so končali fakultete, pogosto ne vzdržujejo več stikov z romsko skupnostjo, vsaj ne na način, da bi ji lahko neposredno koristili, je dejala varuhinja. »Ko boste imeli v svoji skupnosti zadostno število takšnih z diplomami, ki bodo ponosni na to, da so pripadniki romske skupnosti, bo tudi motivacija za šolanje močnejša. Takrat bo najbrž prišlo tudi do izenačevanja glede zaposlitvenih možnosti,« je povedala varuhinja, ki si je ob obisku tudi ogledala naselje.

Volitve v Svet romske skupnosti RS

Svet romske skupnosti RS je na volilni seji 18. junija za novi dveletni mandat za predsednika izvolil Jožka Horvata Muca. Na dve podpredsedniški mesti sta bila izvoljena Bojan Tudja in Marjan Drvarič, funkcijo sekretarke pa bo še naprej opravljala Janja Rošer.

Po volilni seji so se romski svetniki preselili v soboško grajsko dvorano, kjer poteka prireditev ob 2. obletnici ustanovitve Sveta romske skupnosti. Zbrane je najprej pozdravil aktualni predsednik sveta Jožek Horvat Muc.

Slavnostni govornik je bil direktor Urada za narodnosti pri Vladi Republike Slovenije, magister Sta-

ne Baluh.

V kulturnem programu so pripravili recital, zapela in zaigrala je glasbena skupina Romton, zaplesali pa so plesalci folklornih romskih skupin iz Prekmurja.

Konferenca o urejanju romskih naselij

V prostorih gospodarske zbornice v Ljubljani je 15. maja potekala konferenca o urejanju romskih naselij. Poleg predstavnikov in nekaterih članov Sveta romske skupnosti Republike Slovenije so se konference udeležili tudi nekateri župani občin, kjer je romska problematika najbolj pereča. Problemi urejanja romskih naselij so evidentirani, je na konferenci o urejanju romskih naselij dejal minister za šolstvo Igor Lukšič.

Direktor Urada za narodnosti Stane Baluh je izpostavil razmerja države in lokalne skupnosti pri financiranju glede romskih naselij. Poudaril je, da lahko občina v posameznih segmentih za finančno pomoč zaprosi državo, ta pa lahko tudi prevzame pristojnost urejanja določenega prostorskega akta.

Predsednik strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romskih naselij, ki je sicer končala svoje delo leta 2007, Jernej Zupančič, je povedal, da je bil namen delovne skupine pripraviti izhodišča za reševanje te problematike na nacionalni ravni.

»Urejanje romskih naselij je najbolj preča tematika, s katero se srečujemo vsi, ki se ukvarjamo z vprašanji romske skupnosti v Republiki Sloveniji. Romi, lokalne skupnosti, državne institucije ter nevladne organizacije si prizadevamo izboljšati bivalne razmere romske skupnosti.

Ovir ni malo, vprašanj je veliko, odgovorov pa ni. Predvsem pa ni izdelana strategija za boljše sodelovanje med lokalno skupnostjo in državo. Politična volja in finančna osnova pa bi lahko bila ena izmed temeljev za uspešnejši začetek sodelovanja na tem področju,« pravi Jožek Horvat Muc predsednik Sveta romske skupnosti Republike Slovenije, ki se sklicuje tudi na Zakon o Romih, ki v 3. členu pravi, da Republika Slovenija zagotavlja uresničevanje posebnih pravic tudi na področju urejanja prostora in varstva okolja, ter na 5. člen, ki govori o tem, da Državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti zagotavljajo pogoje za urejanje prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti.

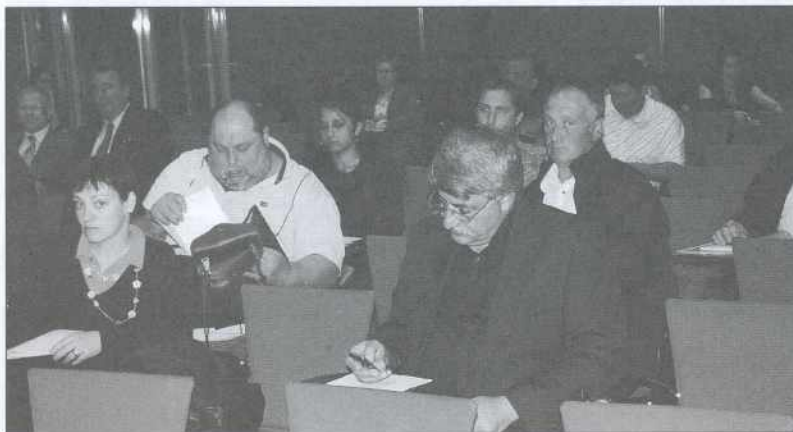
Problemi urejanja romskih naselij so evidentirani, je na konferenci o

urejanju romskih naselij dejal minister za šolstvo Igor Lukšič in dodal: »Vemo, kako se jih lotiti, potreben pa je impulz, da se začnejo konkretno reševati.« Komisija se bo sestala 20. maja in bo do konca junija pripravila operativni načrt, »ki ne bo le leporečje«.

»V programu za reševanje problematike romskih naselij bomo določili naloge s konkretnimi roki in določenimi sredstvi,« je v izjavi za javnost med konferenco poudaril Lukšič, sicer predsednik vladne komisije za Rome. Ob tem je pojasnil, da je že začel pogovore z odgovornimi, ki naj bi pripravili gradiva, tako da bodo lahko ukrepe čim prej realizirali.

Lukšič je sicer zadovoljen z dosežanim evidentiranjem problemov glede te problematike, ni pa »zadovoljen nad hitrostjo reševanja le-teh in s sredstvi, ki jih lokalne skupnosti namenjajo za urejanje romskih naselij«. Namen komisije, ki se bo pod Lukšičevim vodstvom sestala prvič, je, da »premakne stvari ter vlado in vse ostale odgovorne prepriča, da začnemo zadeve konkretno reševati«.

Na vprašanje, ali so župani občin, kjer so romska naselja, seznanjeni z ugotovitvami te komisije, je Lukšič odgovoril, da mnogi od njih so, vendar »bi težko trdil, da so vsi«.

Nekateri župani že imajo projekte, zlasti za gradnjo javne infrastrukture v romskih naseljih, za kar pa po Lukšičevih besedah potrebujejo podporo cele vlade. Glede razdelitve odgovornosti lokalnih skupnosti in države v zvezi z romsko problematiko pa pravi, da mora država v krajih, kjer so zadeve še nerazvite, posegati bolj intenzivno, tam, kjer zadeve dobro tečejo, pa bi morala biti pobudnik nadaljnega razvoja.

Država pa bo, kot je dejal, morda sprejemala tudi določene občinske akte namesto občin, če med njima ne bo doseženega soglasja. To bodo po njegovih besedah storili v sodelovanju z občinami. »Kakršno koli izsiljevanje občin ali nestrpno vsiljevanje državne volje ne pride v poštev,« je še izpostavil predsednik komisije.

Na vprašanje, ali v tem trenutku obstaja politična volja za reševanje teh problemov, pa je odgovoril, da »če po sebi sodi, obstaja«. Opozoril pa je, da je reševanje problema romskih naselij osnova za nadaljnjo reševanje romske problematike.

Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc je poudaril,

da mora biti reševanje romske problematike prioriteta v vseh resorjih, ob čemer je opozoril, da ni izdelana strategija sodelovanja vlade, lokalne skupnosti ter romske skupnosti.

Direktor Urada za narodnosti Stane Baluh je izpostavil razmerja države in lokalne skupnosti pri financiranju glede romskih naselij. Poudaril je, da lahko občina v posameznih segmentih za finančno pomoč zaprosi državo, ta pa lahko tudi prevzame pristojnost urejanja določenega prostorskega akta.

Po njegovem mnenju pa področni zakoni ne potrebujejo izjem in bi bilo v njih nesmiselno izpostavljati gradbeno infrastrukturo romskih naselij, saj »moramo stremeti k temu, da se zadeve uredijo civilizacijsko spodobno«.

Predsednik strokovne skupine za reševanje prostorske problematike romskih naselij, ki je sicer končala svoje delo leta 2007, Jernej Zupančič, je povedal, da je bil namen delovne skupine pripraviti izhodišča za reševanje te problematike na nacionalni ravni.

Osnovno izhodišče je, kot pravi, da se romska naselja urejajo na obstoječi lokaciji ter da se hkrati poskrbi za njihovo legalizacijo. Takih naselij je nekaj več kot polovica ali dve tretjini, tretjino pa jih je treba prelocirati. Po njegovih besedah so to območja, ki so tako ali drugače ogrožena, zlasti okoljsko. Opozoril je še, da je ustvarjanje novih romskih naselij nezaželjena oblika in bi jo morali odklanjati.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

Predsednik republike Danilo Türk sprejel predstavnice romske skupnosti

U angjunu državakru u Danilo Turk pe abdu 31. avgust, lakja le romnjenca, sej kijren mauk buter berša le problemndjenca andu romane gava andu Prekmurje te pru Dolenjsko. U vakeribe sinja palu sikavibe romane čhavurengru souh pa te lekfider šej pomožijnel vašu fider življenje Romengru. U predsednik Turk pru kezdetu phendja hot hi la familija te la romana žuvdja te la da bari buti vašu sikavibe romane čhavurengru, le Romnjen pa mangja, hot leske phukade sej problemdja hi pradauh področje. Zu vakeribe pa sinja phendu, hot cile romane phučbja miškri pumende khude, te hot mistu fider socialne razmeri pekal te u sikavibe vašu romane daja te dada, te buter te kijrel vašu sikavabe

mistu romane čhavure. U predsednik Turk pa mik phendja hot šej ovnahi asej vakeribja mik buter, te hot ouv remeš asej vakeribja palu sikavibe romane čhavurengru, kernahi te andu romane gava.

Predsednik republike Danilo Türk je 31. avgusta sprejel predstavnice romske skupnosti, ki se že dolgo ukvarjajo s perečimi problemi v romskih naseljih v Prekmurju in na Dolenjskem. Osrednja tema pogovora je bila izobraževanje romskih otrok, ki je ključno za večje zaposlovanje in izboljšanje kakovosti življenja Romov. Predsednik Türk je uvodoma poudaril pomen družine in zlasti vloge žensk ter mater pri zagotavljanju šolanja romskih

otrok, udeleženke pogovora pa je prosil, da ga seznanijo s konkretnimi problemi na tem področju. Udeleženci pogovora so se strinjali, da so vsa romska vprašanja med seboj prepletena in da je poleg izboljšanja socialnih razmer pomembna tudi izobrazba in ozaveščenost romskih staršev, potrebno pa je delati tudi na lastni samopodobi romskih otrok. Predsednik republike Danilo Türk je predlagal, da bi s takšnimi pogovori nadaljevali tudi v prihodnosti, in izrazil pripravljenost, da se s tematiko izobraževanja romskih otrok podrobneje seznanijo z obiskom romskih naselij.

Pogovora so se udeležile: članica Občinskega sveta občine Dobrovnik Vera Ratko, predsednica Romskega kulturnega in turističnega društva Pušča iz Murske Sobote Sonja Horvat, predsednica Romskega akademskega kluba Samanta Baranja, Ksenija Jurkovič iz Društva prostovoljnega dela Novo mesto, Tina Ciglar iz Društva prostovoljnega dela Novo mesto in urednica Romskega informacijskega centra ROMIC iz Murske Sobote Monika Sandreli.

Potovanje z Romi

Enisa Brizani

V benečiji živi v sedmih občinah okoli šest tisoč Slovencev. Manjšina, ki se tudi sama spopada s predsodki in stereotipi - Slovenci na drugi strani meje so bili za Italijane ščavi ali slavi je še bolj zatirani manjšini – Romom podala roko. Najstarejše kulturno društvo v videmski pokrajini, društvo Ivan Trinko, je pripravilo projekt "Potovanje z Romi". Maloštevilčna slovenska skupnost v Italiji se že več kot petdeset let trudi ohraniti matični jezik in kulturo na tujih tleh. Kot je povedal predsednik društva Ivan Trinko, Miha Obit se jim je zdelo, da je potrebno bolje spoznati življenje in kulturo Romov. Potovanje oziroma spoznavanje Romov se je začelo z otvoritvijo razstave Barbare Tomasi-no. Triintrideset letna zamejka, sicer raziskovalka na področju nevroloških znanosti v Videmski bolnišnici je na šestnasrtih platnih živih barv predstavila kaj vse je doživela med Romi. Do njih jo je pripeljala strast do glasbe. Pisatelj in režiser, Avtor knjige NE RECI MI CIGAN Pino Petruzeli, je da bi bolje razumel razmišljanje ljudstva, zatiranega ne le v Italiji, temveč po vsem svetu, pet let preživel med Romi in Sintih v Italiji, v Vzhodni Evropi in Franciji. Kot je povedal je knjiga nastala, ker je hotel pripovedovati o mnogih enkratnih ljudeh, ki jih je spoznal v teh petih letih – o mnogih Romih in Sintih, ki so prisiljeni skrivati svoje poreklo, da bi lahko preživeli. Med njimi so pomemb-

ni zdravniki, univerzitetni profesorji, zobozdravniki – vsi se počutijo prisiljene, da skrivajo svoje korenine, da bi lahko preživeli. V knjigi piše tudi o genocidu nad Romi v času nacizma – stran v zgodovini, ki je skoraj pozabljena. Med svojim popotovanjem se je srečal z zelo trdo stvarnostjo – v drugem največjem bolgarskem mestu Plovdiv v četrti, ki se imenuje Stolipinovo, živi – ali bolje rečeno: skuša preživeti – štirideset tisoč Romov. Stanje tam je po njegovih besedah res zaskrbljujoče – hodijo po stisnjenih smeteh; pljučnica, jetika in hepatitis so postale endemične bolezni. Izkušnja, ki jo je Pino Petruzeli odnesel od tam, je bila kriva, da je začel poglobljati svoje znanje o romski kulturi. Potovanje z Romi se je nadaljevalo z izmenjavo mnenj in izkušenj o Romih v Sloveniji in Italiji. Na okrogli mizi sta med drugim sodelovala tudi državni sekretar republike Slovenije, Jožef Školč in predsednik Zveze Romov Slovenije, Jožek Horvat Muc, ki je lahko glede na slišano ocenil, da je položaj Romov v Sloveniji boljši. Po njegovih besedah pa položaja Romov v Sloveniji in Italiji ne moremo primerjati, že zato ker je koncentracija Romov iz Romunije in bivših države skupne države veliko višja kot v Sloveniji. Poleg tega imamo v Sloveniji določene pravne in druge podlage za reševanje romske tematike, organizacijska plat je na višjem nivoju, prav tako razumevanje lokalne skupnosti

in države. Slovenija tako prednjači pred nekaterimi evropskimi državami ne samo pred Italijo. Uradne številke Romov v Italiji ni, ocenjujejo pa da jih je okoli sto štirideset tisoč, med njimi več kot polovica mladoletnikov. Polovica Romov ima italijansko državljanstvo in naj bi, kot se je pošalil poznavalec Romov v Italiji Sergio Bontempelli prišli v Italijo pred paradiznikom. Okoli trideset tisoč je Romov iz bivših republik nekdanje Jugoslavije, največ nestrpnosti pa je deležnih okoli štirideset tisoč romunskih Romov. Italija, ki je bila prej znana kot država zakonitih romskih naselij, je s padcem meja postala država brazilskih favelj – nezakonitih, začasnih bivališč pod mostovi. Problemi Romov v Italiji so povezani predvsem z diskriminacijo in izločevanjem pri vprašanih bivališč. Še zlasti v zadnjih desetih letih je prišlo do poslabšanja stanja, saj so se Romi preselili iz taborov – nekakšnih sodobnih getov – na še slabše: mnogi Romi tako danes živijo pod mostovi in v začasnih bivališčih, kot so barake in šotori. Pogosto ostajajo celo brez strehe nad glavo. Sergio Bontempelli je povedal, da ne pozna situacije v Sloveniji, po tem, kar je slišal sodi, da je Slovenija stopnja pred Italijo. Situacija je po njegovem precej boljša, saj ima romska skupnost več pravic; v Italiji Romi niso priznani ne kot jezikovna in ne kot kulturna manjšina. Odločnost italijanske države, je po njegovem kljub nekaterim pobudam, veliko premajhna in doslej ni uveljavila mehanizmov, ki jih predvideva Evropska unija. Zlasti v zadnjih dveh letih je v Italiji prišlo do velike protiromske kampanje sredstev javnega obveščanja, čemur se vlada ne le ni uprla, temveč jo celo podprla. Kakorkoli, manjšina je podala roko manjšini in obiskovalcem skušala osvetliti položaj Romov v Sloveniji in Italiji. Škoda le da ni bilo Romov iz Italije, saj kot smo že večkrat slišali: boljše prihodnosti za Rome ni mogoče graditi brez njih.

Predstavitev raziskave o zdravju Romov

Blanka Dugar, diplomirana medicinska sestra

Prihajam iz patronažnega varstva Zdravstvenega doma v Murski Soboti in sem več let skorajda vsakodnevno obiskovala romske družine v naselju Pušča. Z vsakim prihodom v njihove domove sem vedno bolj postajala del njihovega življenja. Bila sem med prvimi, ki so mi zaupali veselo novico o pričakovanju novega družinskega člana. Skupaj z njimi sem delila prve radosti in težave mladega starševstva. Prihajala sem k njim, ko je bolezen potrkala na njihova vrata in bila ob njih, ko so se poslavljali od življenja.

Prav zaradi vseh teh doživetij z njimi, sem se odločila, da bom podrobneje preučila njihov način življenja. Leta 2004 sem opravila raziskavo in anketirala več kot polovico družin v romskem naselju Pušča. Družine so bile naključno izbrane. Nekoliko težav smo imeli z razumevanjem slovenskega jezika, v katerem je bil pripravljen vprašalnik, vendar prekmurški Romi poleg svoje romščine, dobro razumejo

prekmurški jezik in skozi razgovor smo nazadnje le prišli do realnih odgovorov.

Za začetek bom zelo na kratko predstavila romsko naselje Pušča, ki velja za največje romsko naselje v Prekmurju in tudi v Sloveniji. Leži v neposredni bližini Murske Sobotice in je komunalno in urbanistično urejeno. Romi v tem naselju živijo v glavnem v zidanih hišah in imajo zagotovljeno vodo, elektriko in kanalizacijo. Takrat je v njem po različnih podatkih živelo od 648 do nekaj manj kot 900 Romov. Imeli so že svoj vrtec, trgovino in gostilno.

Rezultati raziskave so bili sledeči:

Po starostni strukturi so podatki pokazali, da je romsko prebivalstvo v naselju relativno mlado. To daje tej skupnosti dobre biološke rezerve, vendar kljub temu rodnost bistveno ne odstopa od rodnosti neromskega prebivalstva. Vzrok temu je, da mlade romske družine že

poznajo metode kontrole rojstev in načrtovanja družine. Družine, ki se zaradi svojih tradicionalnih navad teh metod še ne poslužujejo, pa so povedale, da je pri njih vsak otrok dobrodošel - tudi nezakonski.

Kar veliko mater Romkinj je povedalo, da je predčasno rodilo, kar je bilo posledično povezano z nižjo porodno težo otrok. Taki otroci so bili zaradi manjše odpornosti bolj podvrženi obolenjem dihal in slabokrvnosti. Porodnice Romkinje tudi pogosteje predčasno zapuščajo porodnišnico, posebej še, če imajo doma že kakšnega otroka.

Tudi dojenje otrok v mladih romskih družinah ni več tako pogosto, kot je to bilo nekoč in je nižje od povprečja neromskih mater. Verjetno je vzrok temu nepoznavanje prednosti in pravih načinov dojenja. Iz izkušenj na terenu vem, da so Romkinje izredno hitro obupale nad dojenjem in to takoj, ko so se pojavile prve težave v zvezi z njim. Tiste pa, ki jim je bilo dojenje tako rekoč položeno v zibelko, so znale dojeti izjemno dolgo; marsikdaj sem bila priča dojenju, ko je mamica dojila novorojenčka na eni dojki, na drugi dojki pa se dovil starejši bratec ali sestra. Njihova posebnost je bilo tudi dojenje stoje in med hojo, ko je lahko otrok vedno in povsod spremljal svojo mater.

Ko smo govorili o partnerstvu in družini, so dajali naslednje odgovore. V glavnem si iščejo partnerje iz svojih vrst bodisi iz domačega ali iz drugih romskih naselij. Vse pogostejše pa so tudi zveze z neromskimi partnerji in življenje izven lastnega naselja.

Iz njihovih odgovorov je bilo razvidno tudi, da so romske družine

ne štele več družinskih članov kot neromske. Poleg matere, očeta in otrok so v marsikateri družini živeli še eden ali več starih staršev in kakšen brat, sestra ali njihovi otroci. V romskem domu skoraj nikoli nisem naletela na mir in tišino. Vse se je odvijalo zelo hrupno, bodisi da je to bil radio, televizija, otroški jok ali družinski pogovor.

Izobrazbena raven odraslih Romov je bila nizka. Povedali so, da jih večina nima dokončane osnovne šole, kar nekaj najstarejših družinskih članov je bilo nepismenih. To je tudi eden izmed pomembnih razlogov za socialno izključenost in visoko brezposlenost. Razveseljivo pa je dejstvo, da narašča število mlajših Romov, ki so že uspešno zaključili osnovno izobraževanje ter si pridobili strokovno izobrazbo.

Življenjski standard anketiranih družin je segal v obe skrajnosti. Nekateri družine so živele na robu preživetja, druge v izobilju, velika večina pa se je uvrščala nekje vmes. Povedali so, da se preživljajo na več načinov: s socialno pomočjo, redkeje z osebnim dohodkom, najpogostejši vir denarja pa so jim bile razne priložnostne, sezonske in neorganizirane oblike zaposlitve tako v Sloveniji kot izven njenih meja. Omenili so tudi nabiranje starega železa in prodajo različnega blaga na tržnici.

Od življenjskega standarda je bila odvisna tudi kakovost bivalnih prostorov. V naselju je kar nekaj lepih, sodobno urejenih stanovanjskih poslopij. Prevladujejo manjše zidane hiše, ki se skorajda naslanjajo ena na drugo, prostori v njih pa so temni, vlažni in pogosto zakajeni ter higiensko neurejeni. Najdejo se tudi lesene barake, v katerih je življenje komajda mogoče.

Način prehranjevanja anketiranih Romov je bil zelo različen in vezan na finančno stanje družine. Jedilniki so bili v glavnem sestavljeni iz njihovih tradicionalnih živil, kot so: krompir, fižol, zelje, testenine in rdeče meso. Premalo je bilo sadja, jajc ter mleka in mlečnih izdelkov.

Anketa je vsebovala tudi vprašanje o tem, katere stvari jim povzročajo največ težav in problemov. Odgovorili so, da sta to v prvi vrsti revščina in nestrpnost večinskega prebivalstva do Romov. Zaupali so mi kar nekaj izkušenj nesprejetosti in odklonilnega odnosa s strani različnih neromskih institucij.

V nadaljevanju smo spregovorili tudi o njihovem vedenju v zvezi z zdravjem in boleznijo. Večina ni poznala zdravega načina življenja in povzročiteljev bolezni. Nekaj znanja so imeli tisti posamezniki, ki so se izobraževali.

Skorajda vsaka romska družina je imela enega ali več aktivnih kadičev, vsi ostali družinski člani so bili izpostavljeni pasivnemu kajenju. Zagotovo pa je to tudi eden od poglobitnih vzrokov, da so pri Romih najbolj pogosta obolenja ravno bolezni dihal. Ta se začnejo že v zgodnjem otroštvu in kasneje pridobijo kronični značaj. V vseh starostnih obdobjih je bilo največ astme in kroničnega bronhitisa, nato pljučnic in pljučnega raka.

Kljub temu, da zdravstveno stanje Romov ni zadovoljivo, pa izkušnje vendarle kažejo, da se stvari obračajo na bolje. Povedali so mi, da počasi pridobivajo zaupanje v zdravstveno službo in zdravstvene delavce. Da radi hodijo v ambulante, zlasti mlajši otroci in ženske, veliko manj pa moški. Starejši otroci se neradi dajo pregledati in rajše

prosijo le za zdravila. Bolnišnic se izogibljejo, razen ko je bolan novorojenček, dojenček ali mlajši otrok. Vzrok za odklonilen odnos do zdravnikov in bolnišnic je povezan z njihovo sramežljivostjo pred telesnim razkazovanjem ter strahom, da bi se morali ločiti od svojih domačih, na katere so zelo navezani.

Povedali so tudi, da jih je močno strah preiskav, diagnoze, bolečin in zdravljenja. Ni pa jim težko skrbeti za bolnega družinskega člana ali celo soseda, prijatelja. Pri njih le redkokdaj najdeš bolnika samega in osamljenega.

Na vprašanje, kaj jim v času bolezni povzroča največ težav, je bil najpogostejši odgovor, da je to jemanje predpisane terapije in sicer: katero zdravilo, na kakšen način, kdaj, koliko in kako dolgo. Če potrebno zdravilo doplačati, ga marsikdaj raje ne kupijo. Zelo radi si zdravila med seboj tudi sposojajo in jim tako ni treba iti k zdravniku.

Zdravstvene nege patronažne službe so bile deležne že skoraj vse romske družine, bodisi da je šlo za rojstvo otroka, obisk starostnika ali bolnika. Izkušnje s patronažnimi medicinskimi sestrami so zelo dobre in njihove obiske imajo radi. Prav to medsebojno zaupanje pa je pogoj za uspešno zdravstveno-vzgojno delo v romski družini.

Če ob koncu prispevka svoje ugotovitve strnem v sklepno misel, lahko zatrdim, da imajo te družine zagotovo svojstven način življenja. Čeprav so se Romi v zadnjem času civilizirali in sprejeli življenjske navade okolice, pa s seboj še vedno nosijo težko breme preteklosti. Poznavanje, predvsem pa razumevanje tega, je pogoj za izboljšanje njihovega zdravstvenega stanja.

Okrogla miza

»ZAKAJ SMO ROMI MANJ ZDRAVI«

Politični forum Zveze Romov Slovenije je 23. junija 2009 v Grajski dvorani v Murski Soboti priredil okroglo mizo na temo »Zakaj smo Romi manj zdravi«. Okrogle mize smo se udeležili tudi strokovnjaki Zavoda za zdravstveno varstvo Murska Sobota. Iztočnice okrogle mize so podali: mag. Stane Baluh, direktor Urada za narodnosti, dr. Erika Zelko (Izkušnje družinskega zdravnika pri zdravljenju Romov), Blanka Dugar (Življenje Romov), Jožek Horvat - Muc (Predstavitel romske sku-

pnosti) in Anica Fujs iz našega Zavoda, ki je predstavila Analizo bivalnega okolja v romski skupnosti. Iztočnicam je sledila konstruktivna

razprava katere zaključki bodo na predlog organizatorja zbrani in izdani v tiskani obliki.

Svetovni dan Romov obeležili tudi v Mariboru

Fatmir Bećiri

Svetovni dan Romov je praznik, ki ga praznujejo Romi po celem svetu. Ta praznik praznujejo tudi slovenski Romi. Ob praznovanju tega pomembnega romskega praznika smo tudi letos, tako kot vsako leto organizirali kulturno prireditev na občinski ravni.

Prireditve je z otvoritvenim govorom pričel predstavnik Romov v Mariboru in hkrati romskega društva Romano pralipe gospod Fatmir Bećiri, prireditve sta s svojima pozdravnima govora nadaljevala predstavnik lokalnih institucij s katerimi tesno sodelujemo skozi vsoto leto in sicer Župan MOM g. Franc Kangler in director CSD Maribor g. Jožef Tivadar. Same prireditve pa so se udeležili tudi drugi predstavniki lokalnih institucij in drugih vladnih

organizacij.

Po prvem pozdravnem delu je sledila predstavitev življenja Romov nekoč in danes nasploh po svetu in v sami MOM.

Sledil je kulturni program s folklorno skupino RD Romano Pralipe po vodstvom mentorja Avdija Jonuzija. Med plesnimi točkami pa so se predstavili naši recitator s svojimi deli, ki so nastajala pod vodstvom mentorja Bejta Zenela. Vse recitacije so bile predstavljene v romskem nato pa še v slovenskem jeziku.

V zadnjem delu prireditve so bile podeljene pohvale in priznanja našim najaktivnejšim članov, ter se jim na ta način javno zahvalili za njihova prizadevanja k

ohranitvi romskega jezika in kulturnega izročila.

S takšnimi praznovanji želimo predstavnike lokalnih institucij in širšo prebivalstvo seznaniti z našimi tradicionalnimi običaji, opazamo da pa je odziv in zanimanje za našo kulturo vedno večji. Tudi sami Romi se vse bolj zavedajo svoje pripadnosti in so pripravljeni aktivno sodelovati pri njenem ohranjanju.

Novice

U Svet romana skupnostjakru dinja auri kenva andi sej hi u prispevki palu khugjastu stolu pali promocija vaši strpnost, medkulturnost te sožitje. Pru khugjasto stolu sanahi u manuša so lače prindžaren i romani problematika zamende te andi Evropa. Miškru avtorja so dijne pumare prispevki hi te u Romane predstavnikja sej kurkure phukade pali pumaru položaj.

Andu zbornik pa lakhas te u nevu zakon palu romani skupnost andi Slovenija te u Poslovník le Svet romana skupnostjakru andi Slovenija.

Naun dugu pal pa te i slovenski romani Unija dinja auri u dešudujti kenva -Romano kedipe. Andi souh lakhas u vakeribja te u prispevki palu khugjastu stolu souh sinja palu sikavibe romane čhavurenguru, souh kerdja i svetniški skupina zi slovenski romani unija, zi osnovni škola Tišina vašu romanu dij. Pru khugjastu stolu sana u ravnatelja palu osnovne školi, u romane pomočnikja, romane svetnikja te buteržijne sej prindžaren u sikavibe vašu romane čhavure. Suduj kenvi uredindja u Geza Bačić.

Svet Romske skupnosti je izdal zbornik s prispevki udeležencev okrogle mize Skupna skrb za promocijo strpnosti, medkulturnosti in sožitja. Na okrogli mizi, so s prispevki sodelovali poznavalci problematike Romov v Evropi in v naši državi. Med avtorji prispevkov pa so enakopravno sodelovali in svoj lastni položaj ocenjevali predstavniki Romov. V drugem delu zbornika najdemo še novi Zakon o Romski skupnosti v Republiki Sloveniji in Poslovník Sveta Romske skupnosti RS.

Pred kratkim je svoj dvanajsti Romski zbornik -Romano kedijpe

izdala tudi Zveza Romov Slovenije. V njem najdemo pozdravne nagovore in prispevke z okrogle mize O izobraževanju romskih otrok, ki jo je pripravila Svetniška skupina pri Zvezi Romov Slovenije na Osnovni šoli Tišina v okviru praznovanja Svetovnega dneva Romov. Okrogle mize so se udeležili nekateri ravnatelji osnovnih šol, romski pomočniki, romski svetniki in številni ugledni gostje ter poznavalci izobraževanja romskih otrok. Oba zbornika je uredil Geza Bačić

Mirovni inštitut je pomagal pri izvedbi projekta, ki ga je organiziral Beograjski fond za politično izvrstnost in ga vodi znana srbska nevladnica in borka za človekove pravice Sonja Licht. V okviru tega projekta je bilo od 3. -7. m aja v Sloveniji na obisku 27. Srbskih poslancev in poslank Narodne skupščine, ki so v Sloveniji raziskovali dobre prakse boja proti revščini. V okviru študijskega obiska so se srečali z različnimi predstavniki vladnih in nevladnih organizacij, ki delujejo na tem področju.

Kinološko društvo ROMA Vanča vas – Borejci je priredilo tradicionalno specialno razstavo za Nemške ovčarje, ki je bila 2. maja na vadišču KD ROMA v Borejcih. Društvo je zelo uspešno pri razstavljanju in pri šolanju psov. Vsakoletna razstava je v spomin na pobudnika in ustanovitelja društva. Specialna razstava nemških ovčarjev je bila prva letošnja v Sloveniji, z njo pa so obeležili tudi 20-letno delo društva. Razstave so se udeležili tudi vzreditelji psov iz : Avstrije, Nemčije, Madžarske, Češke in Italije. Sodil je sodnik in vzrejni mojster iz Društva za nemške ovčarje iz Nemčije Richard Brauh. Na razsta-

vi so med nemškimi ovčarji izbirali: prvaka mladih, najlepšega psa razstave, najlepšo skupino potomcev in najlepšo vzrejno skupino. Dan po razstavi je KD ROMA Vanča vas – Borejci na svojem vadišču z istim sodnikom pripravil tudi vzrejni pregled.

Že šesto leto Nogometni klub PUŠČA prireja tradicionalni med ulični turnir v malem nogometu ki se imenuje »Memorial Jože Muller. Prvo mesto pa dobi tudi prehodni pokal. Tu rmirja se je udeležilo šest ekip.

3. mesto je osvojila Bela Ulica 1 (ekipa)

2. mesto je osvojila Glavna Ulica

1. mesto je osvojila Ulica ob Kapelici

(Na letošnjem turnirju pa se je predstavile romska ekipa prve pomoči.)

Zveza Romov Slovenije, Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota sta skupaj pripravila mednarodne romske igre z imenom Romijada 2009. Igre so potekale v športni dvorani 3.osnovne šole v Murski Soboti pod pokroviteljstvom ministrstva za zdravje. Glavni cilj Romiade je bil povezovati pripadnike romske skupnosti preko športnega dogodka.. Letošnja Romiada je bila izpolnitev nadaljevanja tovrstnih iger,saj je bila Romijada že izvedena v Čakovca na Hrvaškem in so se je udeležile tudi ekipe iz Slovenije.

Na Brdu je 25. in 26. maja poteka konferenca ki je bila organizirana v okviru projekta Sveta Evrope "Izobraževanje romskih otrok v Evropi" in prihodnjega predsedstva Slovenije Odboru ministrov Sveta Evrope. Na konferenci so se zbrali visoki

uradniki iz vlad držav članic, ki se ukvarjajo z vprašanji Romov in potujočih skupin, pa tudi pomembni posamezniki iz mednarodnih organizacij ter nevladnih organizacij Romov in potujočih skupin. S konferenco se želijo odzvati na potrebe in interese vseh teh dejavnikov pri

zagotavljanju hitrega in nenehnega napredka k uresničevanju pravic do kakovostne izobrazbe za vse pripadnike romskih skupnosti in potujočih skupin.

Zmagovalci natečaja za naj slogan

Dvomesečni natečaj za naj slogan »Zdaj pa nekaj lepega o Romih«, ki ga je pripravilo Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto, je zaključen (informacija o natečaju smo objavili tudi na naših spletnih straneh). Na natečaj je prišlo skupaj 73 predlogov, ki jih je oddalo 19 prijaviteljev iz vse Slovenije.

Med pravilno oddanimi 68 predlogi je petčlanska strokovna žirija v sestavi predstavnika romske skupnosti, oglaševalske stroke in dveh predstavnikov organizatorja izbrala šest sloganov, ki jih bodo različne radijske postaje predvajale kot radijske spote; uporabljeni pa bodo tudi kot potisk na promocijskem materialu društva.

Nagrajenci in nagrajeni slogani:

1. mesto:

Mitja Krumar (Leskovec pri Krškem)

Ne črn ne bel, vedno vesel.

2. mesto:

Maja Gorenc (Novo mesto)

Romi ne govorijo, o njih se govori.

3. mesto:

delijo si ga štirje predlogi:

Maruša Meglič (Tržič)

Poglej me v oči, sem človek kot ti.

Barbara Grum (Škofljica)

O meni slišiš samo, ko grešim, kaj pa takrat, ko kaj dobrega storim?

Ajda Zupančič (Kranj)

Romi – blizu in hkrati zelo daleč.

Nadja Jeznik (Dol pri Ljubljani)

Spoznaj, preden sodiš!

Nagrajencu in nagrajenkam čestitamo, vsem sodelujočim pa se še enkrat zahvaljujemo za ideje in pozitivni razmislek!

Natečaj, ki ga je finančno podprl Urad vlade za komuniciranje, je bil hkrati tudi del dveh aktualnih ozaveščevalnih in izobraževalnih kampanj Sveta Evrope »Dosta! Osobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome« in »Spregovori proti diskriminaciji«.

Pridobivanje znanja tudi v poletnih dneh

Ksenija Velner

Še danes se spomnimo lanskega prvega septembra, ko smo se odpravili novim izzivom naproti. Trudili smo se ter dali vse od sebe, da smo lahko izpolnjevali svoje dolžnosti, ki si pripomogli k bolj uspešnemu vključevanju romskih učencev v vzgojo in izobraževanje.

Tako je minil naš prvi šolski koledar.

Polni izkušenj in dogodivščin smo se spet zbrali na Ljudski uni-

verzi Murska Sobota.

Željni znanja smo se prepustili našim predavateljem, ki so nam vsak dan podali koristne in nasvete.

Udeležili smo se tudi 16. mednarodnega romskega tabora, ki je potekal v Dijaškem domu Murska Sobota. Seznanili so nas z zgodovino Romov, romskim jezikom in o medijih.

Zadnje počitniške dneve smo spet preživel v prostorih Ljudske

univerze in nestrpno čakali na začetek novega šolskega leta.

Spoznali smo, da smo letos bolj samozavestni in odločni, kajti vemo kaj je naše vodilo- znanje.

V šolsko okolje smo stopili z istim ciljem, katerega bomo uresničevali vsak dan, korak za korakom.

Še naprej se bomo trudili, da bodo naši učenci uspešnejši in motivirani za nadaljnjo izobraževalno prihodnost.

Pogumno vstopamo v novo šolsko leto 2009/10

Samira Horvat

Šolsko leto 2008/09 je minilo tako hitro kot bi mignil s prsti.

Poletje se približuje h koncu in bolj sveži dnevi namigujejo, da je pred nami jesen in z njo začetek novega šolskega leta.

V tem šolskem letu OŠ Beltinci obiskuje 15 romskih učencev. Naši romski učenci so vključeni v redne

oddelke. Učencem višjih razredov občasno pomaga delavec individualne pomoči izven razreda.

Jaz kot romska pomočnica na OŠ Beltinci pomagam učencem Romom v prvem triletju izrecno v razredu. Vključujem se tudi v oddelek podaljšanega bivanja, kjer pomagam tudi učencem z višje sto-

pnje pri opravljanju domačih nalog

Izvajanje učne pomoči je v šolskem letu 2008/09 bilo prilagojeno učnim sposobnostim posameznika. Dodatna učna pomoč se je izvajala po urniku in v rednem oddelku v katerega so vključeni romski učenci.

S starši Romi se dobro razume-

mo, do težav občasno prihaja predvsem ob izostankih.

Na roditeljske sestanke v šolo prihaja le malo staršev Romov.

Starše romskih otrok smo pravočasno obveščali o uspešnosti, o težavah in vedenju njihovih otrok. Obiskovali smo jih v naselju ter jih vabili na govorilne ure, roditeljske sestanke in druge oblike.

Za boljše sodelovanje s starši smo organizirali prednovoletno delavnico, ki je potekala v medkulturnem dialogu, ter proslavo ob dnevu Romov.

V času podaljšanega bivanja so učenci Romi opravljali domače naloge, sodelovali pri ustvarjanju ter se po končanih obveznostih sproščali skupaj z ostalimi učenci.

Verjamem, da nam bo vsem skupaj z vztrajanjem uspelo. Ne le verjeti, temveč tudi dovolj moči in potrpljenja je treba imeti. Odnosi, ki jih povezuje sodelovanje, predstavljajo trdno osnovo doseganja

ciljev. Sodelovanje prispeva k boljši klimi, izboljšanju odnosov in tako tudi zagotovi za uspeh.

Projekt »USPEŠNO VKLJUČEVANJE ROMOV V VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE«, kot primer dobre prakse se je izvajal na naši šoli v preteklem šolskem letu in tudi letos nadaljujemo delo na osnovi pozitivnih izkušenj.

Z aktivnostmi, smo si jih zadali v preteklem šolskem letu ter s sistematičnim spremljanjem in kolektivnim sodelovanjem smo na naši šoli dosegli:

Učenci Romi imajo večji občutek varnosti, sprejetosti;

Radi prihajajo v šolo;

Izboljšujejo se odnosi med šolo in starši;

Zmanjšuje se število ponavljalcev;

Kvaliteta znanja se izboljšuje.

Ugotavljamo, da so Romski učenci zelo ponosni na svoje nastope, likovne izdelke in druge aktiv-

nosti. Razveseli jih še tako majhna pohvala, ki jim močno dviga samozavest in tudi voljo do šole.

V preteklem šolskem letu je večina romskih otrok prispevala svoje likovne izdelke za šolsko glasilo »UTRIP«, ki izhaja na naši šoli.

Bili so ponosni, da so njihova dela bila objavljena v šolskem glasilu skupaj z ostalimi deli učencev naše šole.

Mnenja sem, da je za delom z Romi izrednega pomena kvaliteta učitelja in romskega pomočnika kot človeka, sprejemanje drugačnosti, kar nam na naši šoli nekaterim še posebej uspeva.

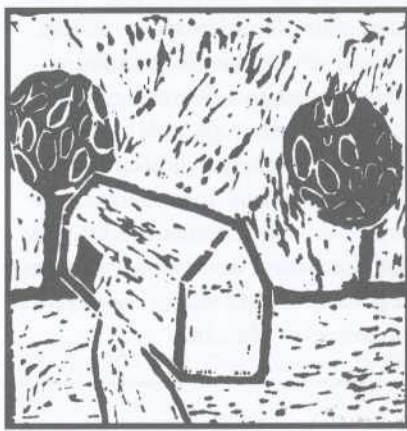
Mislím, da je izobraževanje vseh, ki delamo z romsko populacijo, izjemnega pomena.

Usposabljanje romskih pomočnikov je nujno in neophodno, saj nas romski učenci na šolah potrebujejo.

UTRINKI IZ ŠOLSKEGA LETA 2008/09

Slika 1: Vlado Horvat 7. a

Slika 2: Mišo Kontrec 7. a

Slika 3: Andreja Horvat 2. b

Dario Oršuš 3. b, Naravoslovni dan

Romska pomočnica, Samira Horvat

Moje delo z učenci Romi na osnovni šoli Črenšovci

Mišel Horvat

Prvo možnost priložnosti za zaposlitev v določenem času sem dobil pri Zvezi Romov Slovenije z 21. 7. 2008 s tem, ko sem izpolnjeval vse sprejemne kriterije za izobraževanje in izpopolnjevanje za romskega pomočnika, z opravljanjem del na osnovni šoli. Ker nisem imel predhodnih izkušenj, mi ni bilo pomembno kje oziroma v katero šolo bom razporejen.

S 1. 9. 2008 sem prvič nastopil kot bodoči romski pomočnik. To je bil tudi moj dolgo pričakovani začetek nekaj velikega, novega in velik izziv v mojem življenju.

V kolektiv šole sem bil lepo sprejet. Ko sem spoznal celoten kolektiv in ljudje v njem mene, je bilo veliko lažje.

Z učenci Romi sem se spoznaval s časom druženja. Sprejeli so me kot za svojega. Z veliko medsebojnega spoštovanja in zaupanja med učitelji, učenci in starši romskih otrok, smo ustvarili dober odnos, ki je zame veliko vreden. Ker je moje delo zelo spoštovano in cenjeno, ga z veseljem opravljam.

Učencem Romom posvečam ve-

liko pozornosti, še posebej pa skrbi za čim boljše sodelovanje s starši romskih otrok.

Svoje delo opravljam štiri dni v tednu, peti dan pa se udeležujem izobraževanja na Ljudski univerzi Murska Sobota, ki je za romske pomočnike obvezno. Pomagam učencem iz prve in druge triade. Prisoten sem pri naslednjih predmetih: slovenski jezik, matematika, naravoslovje in družba. Za učence Rome je to dodatna motivacija, saj me poslušajo, mi sledijo, zaupajo in predvsem spoštujejo. To mi daje novi zagon za nadaljnje izobraževanje in delo poklicnega profila romskega pomočnika. Sodelujem tudi pri obveznosti in nalogah v času podaljšanega bivanja, kjer prav tako dobro sodelujemo z učitelji. Skupaj otroke zaposlimo in jim pomagamo pri domačih nalogah.

Nudenje moje pomoči romskim učencem v okviru projekta Uspešno vključevanje romskih otrok v vzgojo in izobraževanje na Osnovni šoli Črenšovci ocenjujejo kot zelo uspešno, saj so že vidni rezultati pri posameznih učencih.

Ob vidni uspešnosti posameznih romskih otrok, katerim pomagam pri rednem pouku in v času podaljšanega bivanja, sem dobil priznanje, ki mi ga je podelila ravnateljica osnovne šole za vloženo delo in pomemben prispevek k razvoju ter delu zavoda.

Udeležujem se vseh dejavnosti in aktivnosti, ki potekajo na naši šoli. Sodelujem tudi pri načrtovanju dela z učenci Romi in poskušam svoje delo napraviti bolj zanimivo ter pestro.

Sodelovanje s starši romskih otrok je zelo dobro. Lepo so me sprejeli kot romskega pomočnika svojih otrok. Imamo redne stike in se velikokrat videvamo tako v šoli kot tudi v romskem naselju, kjer jih občasno obiščem. Morebitne težave, ki se pojavljajo, rešujemo sprti in z veliko razumevanja, ki je obojestransko. Za uspešnejše delo z romskimi učenci smo na šoli ustanovili romski tim, ki je obvezen v sklopu projekta Uspešno vključevanja romskih otrok v VIZ.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADLSKA PRODUKCIJA

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

Romski pomočniki

Fatmir Bećiri

V Mariboru imamo sedaj že drugo šolsko leto romske pomočnike, ki so zaposleni preko ZRS in nudijo učno pomoč našim šoloobveznim romskim otrokom. njihova naloga pa ni usredotočena samo na otroke, katerim pomagajo pri doseganju zastavljenih učnih ciljev, pač pa tudi pomoč staršem, saj velikokrat nastopajo kot vezni člen med šolo – učiteljem in starši otrok, kot vemo je ta komunikacija bila

v preteklosti v določenih primerih zelo težka. Na mariborskih osnovnih šolah so dže vidne pozitivne posledice, ki jih s seboj prinašajo romski pomočniki. Otroci so pri pouku in osvajanju učnih vsebin uspešnejši in se aktivno vključujejo v sam pouk, obiski so rednejši, tudi pri ostalih šolskih aktivnostih se je obisk romskih otrok povečal.

Na žalost pa teh nekaj romskih pomočnikov ne more zagotoviti

potreb vseh osnovnih šol v MOM in smo v društvu Romano pralipe na to pobudi načrtovali zaposliti še dodatne pomočnike na osnovnih šolah vendar se je zataknilo pri sami izvedbi tega projekta. Upamo, da bodo lahko to realizirali v prihajajočem letu in tako zadovoljili potrebe naših otrok še drugih osnovnih šolah.

Nov dom za družino Hudorovac

Bogdan Miklič

Ob pomoči Zveze Romov Slovenije in v sodelovanju s Centrom za socialno delo Metlika je romska družina iz Rosalnic dobila nov bivalni zabojnik. Zveza Romov Slovenije je sredstva za nakup našla pri Uradu za narodnosti, bivalni kontejner pa je dobila 5-članska romska družina Hudorovac.

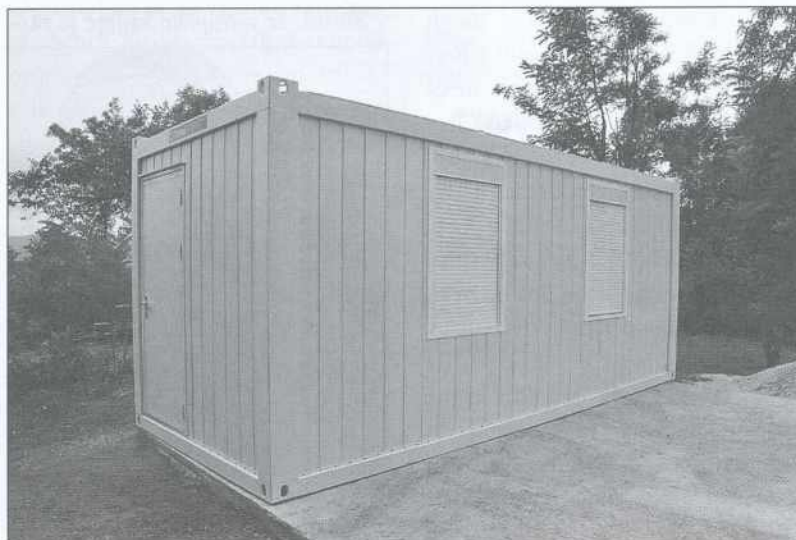
Mati ima status invalida, tudi oče ima dolgotrajne zdravstvene težave. Kot so pojasnili na metliškem centru za socialno delo, so trije mladoletni otroci šoloobvezni, družina pa se preživlja z nadomestilom za invalidnost, denarno socialno pomočjo ter otroškimi dodatki.

Bojan Tudija, podpredsednik Zveze Romov Slovenije, je ob tem povedal, da so na Zvezi sami ugotovili, da družina živi v zelo slabih razmerah. Družina Hudorovac, ki ni dovolila fotografranja, je pojasnila, da so nekaj mesecev živeli v razpadajoči počitniški prikolici, brez vode in elektrike. Hvaležni so Tudiju za hiter odziv in pomoč, napovedujejo pa, da svojih otrok ne bodo poslali v šolo, če jim občina

ne bo zagotovila pitne vode in elektrike. Žal pa še ni znano, ali bo družina tudi trajen lastnik bivalnega zabojnika, sedanji lastnik je namreč Zveza Romov Slovenije.

Nov in bolj primeren dom za omenjeno družino je vreden 4300 evrov. Tudija dodaja, da je zagotovo še veliko takšnih družin, ki bi jim bivalni kontejner prišel še kako prav, a sredstev za nakup novih bivalnikov ni dovolj. V omenje-

ni humanitarni akciji je ob zvezi in centru aktivno sodelovala tudi občina Metlika, ki je pomagala pri organizaciji nakupa in postavitve kontejnerja.

Ruperč vrh

Bogdan Miklič

Romsko naselje Stranska vas, ki je znano tudi po imenu Ruperč vrh, kjer živi okoli 50 Romov, je dobilo asfaltno cesto.

Kot so pojasnili na Mestni občini Novo mesto, pogodbeno vrednost investicije znaša 52.500 evrov. Zaradi dodatnih del ocenjujejo, da bo končna vrednost preseгла pogodbeno za okoli 10 odst. Investicijo je sofinancirala Služba vlade za lokalno samoupravo iz državnega proračuna v višini 83 odst. vrednosti projekta.

Romom na Ruperč vrhu bodo v odkup ponudili tudi zemljišča. Cenitve so že naročene pri cenilcu, ki je bil izbran na javnem razpisu. Poročila o vrednosti zemljišč pri-

čakujejo v tem mesecu. Navedena poročila o cenitvah bodo izhodišča za nadaljnje postopke, vezane

na prodajo nepremičnin. (Več na www.romskenovice.si)

Zgodovina romskega zaselka Serdica

Stanko Baranja - Muri

Na območje današnjega zaselka Serica so se Romi naselili že leta 1880 in so prišli iz vasi Sv. Jurij. Na območju te vasi je med tremi zaselki najmočnejši Metlika. Ker Romi na tem območju niso mogli dobiti stavbišč, so se preselili v Serdico. Prvo rojstvo romskega otroka iz vasi Sv. Jurija je vpisano leta 1833. V Serdici so se naselili tudi Romi iz Ženavec (Jennersdorf-Avstrija) in iz okolice Monoštra. Leta 1912 se je nekaj Romov iz Serdice preselilo v sosednjo vas Sotino in tu so osnovali novo naselje. Iz vpisov v zemljiški knjigi je razvidno, da so do začetka prve svetovne vojne kupili sorazmerno precej zemlje in najstarejša kupoprodajna pogodba je iz leta 1896. Tega leta je Jožef Turza prodal njivo, vinograd in

vrt - parcelo št. 216/a v izmeri 250 kvadratnih sežnjev za 50 forintov Jožefu Šarkezi iz Serdice. Kot kupci se še pojavljajo Šarkeziji.

Omenili smo že nastanek naselja v Sotini. Iz zemljiške knjige je raz-

vidno, da je Elek Buček leta 1912 za 400 kron prodal njivo in gozd - parcelo št. 581/s33 v izmeri 1200 kvadratnih sežnjev Juriju Šarkezi iz Serdice. Kasneje so Šarkeziji kupili še več zemlje.

Začetek gradnje večnamenske dvorane na Pušči / Pijšče kezdinde te kijrel u heju vašu te lakhel pe

Na pobudo župana Antona Štiha so krajanji krajevne skupnosti Pušča v četrtek, 3. septembra, na Pušči izvedli delovno akcijo, v kateri so sami pristopili k začetku gradbenih del na novem objektu večnamenske dvorane. Delovni akciji se je poleg krajanov, vodstva krajevne skupnosti Pušča ter občinskega romskega svetnika, pridružili tudi župan Anton Štihec, direktor občinske uprave Bojan Petrijan ter vodja oddelka za gospodarske in negospodarske dejavnosti Štefan Cigan. Akcijo je z ugodnejšimi ce-

nami gradbenega materiala podprlo tudi podjetje Merku.

Dvorano so začeli graditi že pred leti, a so morali gradnjo ustaviti, ker jo niso prijaviли soboški občini. zdaj je legalizirana, občina pa je prispevala nekaj šest tisoč evrov za gradbeni material.

Večnamenski prostor naj bi predali namenu, oktobra naslednje leto ob obletnici krajevne skupnosti.

Večnamenski prostor, bodo uporabljali kot informacijsko točko, služil pa bo tudi kot prostor za dru-

ženje tamkajšnjih otrok. Med prostovoljci pri gradnji je bil tudi Mišo Kontrec, kajti večnamensko dvorano so poimenovali Langa-Ogenj.

Povzetek: Andi krajevni skupnost Pušča kezdinde te zijdinel u heju savu ovla vaši buti misti krajevni skupnost, ande pa pumen šej khelna te u čhavure. i občina dinja vašu matrijal šuf ezeri evroja i buti pa kerde u manuša andri Pijšče kurkure, pomožindja pa lenge te u župan u Anton Štihec te u Mišo Kontrec zari Langa, khaj pe i dvorana akharla Langa.

Romskego društvo Amala

Imer Traja Brizani

V letu 2008-2009 smo poleg izdaje zgoščenka in knjig izvajali tudi spodaj navedene delavnice, ki jih v letu 2009-2010 razširjamo tudi na področje gledališča in plesa

ROMSKO DRUŠTVO AMALA VABI POLPROFESIONALNE GLASBENIKE ROMSKE NARODNOSTI NA GLASBENO-KULTURNE DELAVNICE

Glavni cilj je usposabljanje in izobraževanje ciljne skupine na področju glasbe in studijske tehnologije. Z delavnicami o zgodovini romske glasbe, svetovne glasbene zgodovine, osvajanjem glasbene teorije in različnih glasbenih žanrov, želimo polprofesionalne glasbenike romske narodnosti usposobiti za izvajanje različnih glasbenih žanrov,

ne le tradicionalne romske glasbe, s čimer se bodo lažje vključili v sodobno družbo in glasbene kroge.

Dolgoročno glasbeno znanje in usposobljenost za igranje različnih glasbenih žanrov bo ciljni skupini omogočilo sodelovanje pri različnih glasbenih projektih priznanih slovenskih in tujih glasbenikov, prav tako bo usposobljena za organizacijo in izvedbo lastnih glasbenih projektov, kar pomeni tudi vir zaslužka. S tem znanjem se bodo polprofesionalni glasbeniki lahko lažje preživljali, usposobljeni studijski tehniki pa se bodo lahko zaposlili v profesionalnih glasbenih studiih.

S projektom želimo doseči uveljavljanje enakih možnosti

predstavnikov ranljivih skupin na področju kulture. Projekt je namenjen preseganju stereotipov o Romih in njihovi glasbi.

Delavnice bodo potekale v Ljubljani in na različnih lokacijah po vsej Sloveniji. Vodili jih bodo priznani slovenski in tuji glasbeniki.

KONTAKT:

Romsko društvo Amala
Nusdorferjeva 17, 1000 Ljubljana

Imer Traja Brizani
skladatelj, muzikolog
041 711 295, traja@brizani.si

Boljše življenje romov

Fatmir Bećiri

V mesecu avgustu se je g. Bećiri, kot predstavnik Romov v Mariboru, član predsedstva Zveze Romov

Slovenije, član Vladne komisije za romska vprašanja, udeležil konference v R. Hrvaški s tematiko

»boljše življenje Romov«, ki je bila organizirana v Reki. Konferenca je bila internacionalnega značaja in so bile zastopane vse države bivše Jugoslavije, v katerih je tudi romska tematika najbolj pereča. G. Nazif Mehmeti, ki je med drugim tudi vodil konferenco in je parlamentarni zastopnik romske skupnosti na Hrvaškem, je predstavil težave s katerimi se hrvaški Romi srečujejo in pripravljen program za njihovo reševanje. Vsi predstavniki posameznih držav so predstavili stanje oziroma romsko problematiko v svoji državi in njihovo reševanje, ter skupno iskali morebitne nove poti in pristope za boljše življenje Romov po vsem svetu.

Martina Hudorovič

Na 5. festivalu kratkega filma 600 v Ljubljani je film Luksuz produkcije »Babica (Čika)« osvojil nagrado strokovne žirije za najboljši dokumentarni film. Avtorica filma je sedemnajstletna Martina Hudorovič, ki je film posnela ob mentorski pomoči Dženi Rostohar

V filmu babica med peko kruha Martini razkrije svoje misli o življenju nekoč in danes, o žalostni usodi in neusahljivem upanju ter o večnih tegobah romskega življenja.

Film je pred kratkim že osvojil posebno priznanje na ZOOM.3 festivalu v Ljubljani, decembra pa je bila Martina s filmom povabljena na festival REJI v Parizu, ki je po-

tekal ob zaključku Evropskega leta medkulturnega dialoga.

Martina je tudi ena od udeleženk projekta »Vključevanje Romov v javno življenje preko medijev«, ki ga DZMP izvaja ob podpori Evropskega socialnega sklada in Ministrstva za kulturo. V sklopu tega se pridno udeležuje delavnic, v katerih pridobiva strokovna znanja s področja novinarstva, snemanja s kamero in računalniške montaže. V bodoče si namreč želi delati na področju medijev ter se tako pridružiti peščici Romov v Sloveniji, ki imajo možnost soustvarjati svojo medijsko podobo

V DZMP so ob tem veselem dogodku med drugim zapisali: »Martina je tudi ena od udeleženk projekta »Vključevanje Romov v javno življenje preko medijev«, ki ga DZMP izvaja ob podpori Evropskega socialnega sklada in Ministrstva za kulturo. V sklopu tega se pridno udeležuje delavnic, v katerih pridobiva strokovna znanja s področja novinarstva, snemanja s kamero in računalniške montaže. V bodoče si namreč želi delati na področju medijev ter se tako pridružiti peščici Romov v Sloveniji, ki imajo možnost soustvarjati svojo medijsko podobo.«

Že drugo šolsko leto z nami

Cvetka Temlin

Ksenija Valner

Kako to, da ste se odločili za izobraževanje romskih pomočnikov?

Čisto preprosto. Bila sem povabljenka kot ena od izvajalk programa s strani direktorice Ljudske univerze Murska Sobota, gospe Vesne Laissani. Sodelovanje v projektu sem osebno sprejela kot nov izziv z željo da projekt uspe.

Zakaj prav delo z romsko populacijo?

Romi so se me v življenju na nek način vedno dotikali. Pojavljali so se že kot sošolci v osnovni šoli, pozneje pa kot moji učenci in dijaki, oziroma starši. Srečevali smo se tudi v privatnem življenju saj smo bili številni v veliko pomoč pri gradnji hiše. Ostali smo znani in prijatelji, ki me ob praznikih obiščejo kot muzikantje.

Veliko je odločilo tudi to, da sem pretežno delala na področju vzgoje in izobraževanja kot socialna delavka oziroma kot šolska svetovalna delavka in zadnjih pet let kot višja svetovalka za usmerjanje otrok s

posebnimi potrebami pri Zavodu RS za šolstvo, OE Murska Sobota.

Med drugim me je vodila tudi zaveza do vseh tistih, ki so že pred desetletji pričeli s podobnim delom; v drugačnem času, v težjih razmerah in pogojih, a z veliko entuziazma.

Kakšen je način izobraževanja romskih pomočnikov?

Izobraževanje poteka v glavnem v poletnih in zimskih počitnicah, med šolskim letom – do meseca marca – pa ob petkih. Ti petki so vedno prekratki, saj je to čas teoretičnega poglobljanja po pridobljenih praktičnih izkušnjah v osnovnih šolah oziroma v vrtcih. Petki so tudi čas, ko spoznavamo vlogo romskega pomočnika in težave, ki se pri tem pojavljajo.

Cenim pripravljenost posameznikov, ki prihajajo po nova znanja v največji vročini ali mrazu, na koncu delovnega tedna, mnogi tudi z vožnjami iz oddaljenih krajev. To kaže na njihovo veliko motiviranost za izobraževanje in pridobitev novega poklica.

Kaj bi povedali o skupini bodočih pomočnikov?

Skupino tvorijo posamezniki, ki imajo že pridobljen določen poklic, nekateri celo več poklicev. Imajo različne delovne in druge izkušnje, kar dobro služi pestrosti in raznolikosti pogledov na nova teoretična in praktična spoznanja. Člani skupine so zelo povezani, delujejo v smeri ciljev in vedno bolj preseñečajo v svoji samostojnosti ter originalnosti. Zavedajo se svojega bodočega poklicnega poslanstva kot vezi med učencem in učiteljem ter med šolo in družino. Slednji, družini oziroma staršem, posvečamo posebno skrb in želimo, da bi jim bili v pomoč za boljši jutri vseh otrok.

Kakšno je Vaše sporočilo?

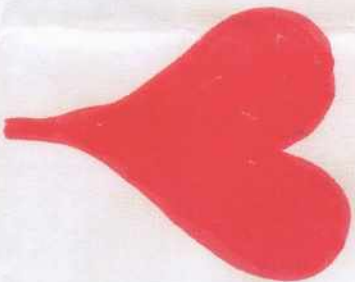
Verjamem, da bodo Aneta, Blanka, Donata, Doris, Ksenija, Laura, Marjan, Mišel, Robertina, Samira, Suzana, Tina, Viktorija in Estera še naprej vztrajni in uspešni. So nekaj posebnega in enkratna skupina. Srečna in vesela sem, da lahko rastem hkrati z njimi.

VESNA
PRAJN ER

JAZ BEN JAZ

